

Deelverslag 1 stap Verkennen

Bedrijven-inventarisatie DSO / Omgevingsloket

Inhoudsopgave

Leeswijzer	4
Waarom deze inventarisatie?	5
<i>Wat gebeurt er met de resultaten van de inventarisatie?</i>	5
DEEL 1: SAMENVATTING VERKENNINGSFASE BEDRIJVENINVENTARISATIE DSO/OMGEVINGSLOKET	6
De vragen	6
1.1 DSO TECHNIEK	6
<i>Stabiliteit en robuustheid</i>	6
<i>Gebruiksvriendelijkheid en toegankelijkheid</i>	6
<i>Oefenen</i>	7
<i>Open Stelsel</i>	7
<i>Machtigen</i>	7
<i>Verzoeken om extra functionaliteiten</i>	7
1.2 PROCES EN PLANNING	8
1.3 WETGEVING	8
1.4 COMMUNICATIE	8
<i>Vindbaarheid informatie</i>	8
<i>Vindbaarheid Omgevingsloket</i>	8
<i>Media</i>	8
<i>Bekendmaken / promotie Omgevingswet en DSO/Omgevingsloket</i>	9
<i>Aandacht voor werkdruk bij gemeenten voor en na inwerkingtreding</i>	9
1.5 CONTENT	9
<i>Beschikbare/ ontbrekende content, en vragen over de content:</i>	9
<i>Content: kaartmateriaal/geo</i>	10
<i>Content: vindbaarheid</i>	10
<i>Content: werkprocessen en procedures</i>	10
Stakeholderverdeling en interactiegraad dialoogronde 'Verkennen'	11
DEEL 2: INTEGRAAL VERSLAG	12
Verkennen van het vraagstuk	12
1. <i>Als u naar de informatie over het DSO / Omgevingsloket kijkt (op aan de slag, IPLO of andere kanalen) welke vragen en/of observaties roept dit bij u op?</i>	12
2. <i>Waarom is het DSO / omgevingsloket voor u van belang?</i>	14
3. <i>Welke toekomstplannen heeft u voor uw organisatie, waarbij het DSO / omgevingsloket een belangrijke rol speelt?</i>	16

<i>4. Wat vindt u belangrijk om rekening mee te houden bij de ontwikkeling van het DSO/omgevingsloket? .....</i>	<i>17</i>
<i>5. Welke obstakels ziet u bij de implementatie van het DSO / omgevingsloket? .....</i>	<i>22</i>
<i>6. Welke goede ervaringen of best practices zou u het DSO / omgevingsloket willen meegeven? .....</i>	<i>25</i>
<i>7. Hebt u een andere dringende vraag over het DSO / omgevingsloket die nog niet aan bod is gekomen? .....</i>	<i>26</i>
BIJLAGE 1: VERDELING DEELNAME VERSCHILLENDE STAKEHOLDERGROEPEN	30

Leeswijzer

Beste lezer van dit verslag,

Voor u ligt het eerste (deel)verslag van de online bedrijven-inventarisatie DSO / Omgevingsloket.

In de **eerste dialoogronde 'Verkennen'** van de inventarisatie is diverse stakeholdergroepen aan de hand van 7 vragen gevraagd naar hun eerste gedachten over de inwerkingtreding van het DSO / Omgevingsloket.

Dat heeft geleid tot veel reacties op de gestelde vragen en geeft inzicht in de vragen, inzichten, zorgen, wensen, ideeën en verwachtingen die er leven ten aanzien van het DSO / Omgevingsloket.

Dit verslag is een weergave hiervan en bestaat uit 2 delen.

In **deel 1** vindt u een **samenvatting** van de door alle deelnemers ingebrachte onderwerpen. Voor deze samenvatting zijn zoveel mogelijk de woorden van de deelnemers zelf gebruikt. Daarnaast vindt u een overzicht van de verschillende stakeholdergroepen die hebben deelgenomen.

In **deel 2** vindt u **alle antwoorden** die door de deelnemers zijn gegeven op de gestelde vragen. Bij ieder antwoord kunt u zien vanuit welke stakeholdergroep er is gereageerd en welke reacties daarop zijn gegeven.

Ik wil u graag bedanken voor uw deelname en waardevolle inbreng en hoop dat u wilt meedoen aan de volgende dialoogronde 'Verrijken'. Daarin gaan we met elkaar zoeken naar oplossingsrichtingen en bijkomende randvoorwaarden voor de belangrijkste ingebrachte vraag- en zorgpunten uit de eerste dialoogronde.

Meer informatie over het hoe en waarom van deze inventarisatie en hoe we omgaan met de resultaten vindt u hieronder.

Alvast dank voor uw bijdrage aan deze inventarisatie.

Roland Willemsen

Implementatiemanager DSO bedrijfsleven
Programma Aan de slag met de Omgevingswet
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Waarom deze inventarisatie?

Het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) speelt een belangrijke rol bij de Omgevingswet. Het DSO, voor veel partijen beter bekend als het Omgevingsloket, is het online domein waar onder andere omgevingsvergunningen kunnen worden aangevraagd.

Op het moment dat de Omgevingswet in werking treedt, vervangt het DSO de huidige voorzieningen ruimtelijkeplannen.nl, omgevingsloket online (OLO) en activiteitenbesluit internetmodule (AIMonline).

Bedrijven, overheden, belangen-, branche- en uitvoeringsorganisaties gaan met het DSO / Omgevingsloket werken. We inventariseren daarom op dit platform de eventuele vraag- en aandachtspunten die nog bestaan. Ook horen we graag aan welke oplossingen gedacht wordt. Genoemde partijen gaan tot begin april op dit platform met elkaar in gesprek om een eenduidig beeld te krijgen hoe het DSO / Omgevingsloket werkt en waar eventuele aandachtspunten zitten.

De inventarisatie is volledig online en bestaat uit onderstaande 4 stappen. Per stap hebben de deelnemers ruim de tijd om hun vragen en zorgpunten in te brengen en om op elkaar te reageren. Per stap wordt de input van de dialoog verwerkt en wordt een verslag gemaakt, dat bij de volgende stap wordt gebruikt.

1) Verzamelen <i>inschrijven</i>	2) Verkennen <i>vraagstuk en deelnemers</i>	3) Verrijken <i>ideeën en oplossingen</i>	4) Voorkeuren <i>focus aanbrengen</i>
Schrijf nu in!	>> Verkennen	>> Verrijken (dicht)	>> Voorkeuren (dicht)
U schrijft u in als deelnemer aan de inventarisatie, zodat we u kunnen informeren over alle stappen en resultaten.	Iedereen kijkt anders naar het vraagstuk. U deelt uw vragen, inzichten, belangen en verwachtingen en u reageert op anderen.	Welke ideeën en oplossingen zijn er al voor uw vragen en zorgpunten en welke moeten er volgens u ontwikkeld worden?	Geef aan wat u de beste ideeën en oplossingen vindt om de vraag- en zorgpunten aan te pakken en/of op te lossen en onderbouw uw keuzes

Wat gebeurt er met de resultaten van de inventarisatie?

In de online dialoog met andere belanghebbenden en experts kunt u direct vragen inbrengen en antwoorden ophalen. Daar is de dialoog voor bedoeld.

Per stap wordt een rapport gemaakt, met een FAQ (frequently asked questions). De ingebrachte vragen en zorgpunten worden door de DSO ontwikkelaars en andere betrokken experts beoordeeld op haalbaarheid en wenselijkheid. Indien positief beoordeeld worden zij opgenomen in een planning. Indien zij niet wenselijk of haalbaar zijn dan wordt dat gemotiveerd teruggekoppeld. Op deze wijze optimaliseert het DSO.

Voor de duidelijkheid: de tips, wensen en verbeterpunten die in dit platform aan de orde komen, worden niet automatisch allemaal verzilverd. Het is wel de bedoeling om terug te koppelen waarom een issue wel of niet wordt ingewilligd.

DEEL 1: SAMENVATTING VERKENNINGSFASE BEDRIJVENINVENTARISATIE DSO/OMGEVINGSLOKET

Hieronder vindt u de samenvattingen van alle antwoorden en reacties van de door alle deelnemers ingevoerde content tijdens de stap verkennen.

De vragen

Aan de hand van de volgende zeven vragen hebben we tijdens de Verkenningsfase een dialoog op gang gebracht:

- Vraag 1 Als u naar de informatie over het DSO/Omgevingsloket kijkt (op aandeslagmetdeomgevingswet.nl, iplo.nl of andere kanalen), welke vragen en/of observaties roept dit bij u op?
- Vraag 2 Waarom is het DSO/Omgevingsloket voor u van belang?
- Vraag 3 Welke toekomstplannen heeft u voor uw organisatie, waarbij het DSO/Omgevingsloket een belangrijke rol speelt?
- Vraag 4 Wat vindt u belangrijk om rekening mee te houden bij de ontwikkeling van het DSO/Omgevingsloket?
- Vraag 5 Welke obstakels ziet u bij de implementatie van het DSO/Omgevingsloket?
- Vraag 6 Welke goede ervaringen en/of best practices zou u het DSO/Omgevingsloket willen meegeven?
- Vraag 7 Heeft u een andere dringende vraag over het DSO/Omgevingsloket die nog niet aan bod is gekomen?

De input die we aan de hand van deze vragen hebben verzameld, is onder te verdelen in een aantal onderwerpen, zoals de techniek achter het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO), communicatie, content, proces en planning, wetgeving, oefenen. In onderstaande samenvatting vindt u de informatie terug aan de hand van die onderwerpen. De integrale dialoog (de input per vraag) vindt u in een apart document op deze site.

1.1 DSO TECHNIEK

Stabiliteit en robuustheid

Het DSO moet stabiel zijn en blijven, ook bij 'aanpassingswerkzaamheden' aan het digitale systeem. Bedrijven willen ervaren dat verstoringen vlot worden opgelost.

Gebruiksvriendelijkheid en toegankelijkheid

Er wordt aandacht gevraagd voor gebruiksvriendelijkheid per doelgroep. Het voorstel van deelnemers is om een aparte ingang te maken voor bedrijven door middel van een tegel 'regels voor bedrijven'.

Er wordt gevraagd om meer verduidelijkingsmogelijkheden in het loket (i-tje voor meer informatie): legenda in de viewer (regels op de kaart), melding van leges op een logischere plek, en aandacht voor eenheid in terminologie.

Er wordt naar mogelijkheden gevraagd die al in het systeem zitten, zoals de mogelijkheid om als ondernemer je project in onderdelen in te voeren en aan te vragen. Men weet dat (nog) niet.

Het DSO/Loket bevat nu al heel veel plannen en documenten (onder andere vanuit ruimtelijkeplannen.nl). Hoe kan daar slim op gefilterd worden, zodat de informatie relevant en behapbaar wordt?

Oefenen

Er is behoefte aan handleidingen, werkplaatsen en zelfklikdemo's.

Zijn gebruikers als het midden- en kleinbedrijf (MKB) al betrokken in werkplaatsen om te oefenen met het DSO/loket? Wat zijn hun ervaringen/ bevindingen en zijn deze deelbaar?

Het bedrijfsleven heeft behoefte aan instructies over de werking van de functionaliteiten in het Omgevingsloket, zoals projectlocatie kiezen, filters toepassen. Ook welkom is instructie hoe te oefenen en hoe met meerdere accounts tegelijk te werken. Er is behoefte aan informatie en instructie hoe projecten per medewerker kunnen worden toegewezen (denk aan bedrijven met honderden aanvragen en meldingen per week).

Hoe en waar kan een oefenend bedrijf zien welke oefenwerkzaamheden en activiteiten beschikbaar zijn? (En hoe moet de kruismatrix geïnterpreteerd worden?)

Is er voldoende capaciteit om alle opmerkingen, storingen en *hick-ups* te ontvangen en ze vervolgens snel op te lossen?

Een aantal deelnemers weet niet waar ze de testomgeving kan vinden of merkt op dat de testomgeving niet voldoende is gevuld om goed te kunnen oefenen. Zie verder het onderwerp Content (hoofdstuk 1.5).

Open Stelsel

In het Open Stelsel voor Derden (OSvD) kan worden aangesloten via API's (Application Programming Interface). Met API's kan de computer/software van de initiatiefnemer direct communiceren met het DSO. De vraag is of, en hoe grootgebruikers uit het bedrijfsleven kunnen aansluiten op dat Open Stelsel. Documentatie en handleidingen om de API's te kunnen toepassen, zijn dan ook handig.

Machtigen

Hoe wordt rekening gehouden met (nuts-)bedrijven die hun vergunningaanvragen uitbesteden aan derde partijen? Kunnen we hen gemakkelijk machtigen voor het aanvragen van onze vergunningen? Wat is het verschil tussen ketenmachtiging voor e-herkenning en machtigen binnen het Omgevingsloket?

Verzoeken om extra functionaliteiten

Er wordt gevraagd naar:

- Relevante invulformulieren
- Bij een vergunningcheck goede vragenboom opstellen. Bijvoorbeeld bij vergunningvrij is het essentieel te weten of plan ook qua veiligheid in omgeving mogelijk is. Dat maakt opnemen beperkingengebied van derden noodzakelijk
- Uitzonderingen via een apart kanaal
- Duidelijk herkenbare functies voor het bedrijfsleven. Het huidige ontwerp en de huidige indeling zijn vooral gericht op burgers. Het bedrijfsleven ziet het liefst een aparte landingspagina voor bedrijven, met tegels per branche.
- Bij iedere stap de kaart met de projectlocatie in beeld houden
- Tussentijds opslaan bij vergunningcheck

- Duidelijke(re) uitleg in de helptekst over het onderscheid: vergunning, melding, informatieplicht
- Contextgevoelige helpteksten
- Uitleg over de werking van kaartlagen
- Per branche top 10 meest gekozen activiteiten tonen
- Alle antwoorden van de vergunningcheck mee overnemen naar de aanvraag of melding
- Menufunctie 'Regels op de kaart' naar beneden op de homepage en 'Regels voor bedrijven' in de menubalk
- Tijdreizen moet mogelijk zijn

1.2 PROCES EN PLANNING

Door diverse deelnemers wordt gevraagd naar een planning: wat wordt wanneer opgeleverd en wanneer kan men oefenen? Een overzicht helpt om de verwachtingen te managen in de interne organisaties.

1.3 WETGEVING

De Omgevingswet zegt op diverse plaatsen niks over de Wet natuurbescherming.

Het is nog onduidelijk hoe provinciale beleidsregels over stikstof straks gaan werken in de Omgevingswet. Wordt voor een initiatiefnemer duidelijk wat er voor hem waar geldt?

Bedrijven maken zich zorgen over hoe de gemeentelijke beleidsvrijheid om integrale afwegingen te maken versus sectorale wetgeving gaat lopen.

Is de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb) in het DSO/loket wel voldoende ingeregeld? Inclusief voorwaarden om met de 1e fase Wkb mee te mogen doen?

1.4 COMMUNICATIE

Vindbaarheid informatie

Een aantal deelnemers geeft aan op zoek te zijn naar verplichtingen ten aanzien van participatie en kan deze niet vinden.

Onbekendheid met de vraag hoe vergunningen moeten worden aangevraagd onder de Omgevingswet.

Hoe weet je welke plicht geldt en of je een aanvraag of melding moet doen?

Hoe weet je wanneer en waar je iets in moet dienen?

Vindbaarheid Omgevingsloket

Niet iedereen heeft ervaring opgedaan met het DSO/Omgevingsloket. De functionaliteiten die al wel beschikbaar zijn worden niet altijd goed gevonden.

Media

Door alle aandacht in de media vinden enkele deelnemers het lastig om te achterhalen wat de waarheid is.

Bekendmaken / promotie Omgevingswet en DSO/Omgevingsloket

Er wordt gevraagd hoe bedrijven zelf hun achterbannen goed kunnen informeren over de Omgevingswet en wat het DSO voor hen kan betekenen?

Andersom wordt ook gevraagd of er voorlichting komt waaruit bijvoorbeeld blijkt in welke situaties een ondernemer wel of niet iets hoeft te doen.

Aandacht voor werkdruk bij gemeenten voor en na inwerkingtreding

De gemeente is de 'spin in het web' rond aanvragen en dat zou een vertragend effect op de aanvragen kunnen hebben. Worden de informatiestromen (met name bij gecombineerde aanvragen) goed en effectief gecoördineerd door (met name) de gemeente? Een aantal respondenten verwacht bij de overgang van Omgevingsloket online (OLO) naar DSO drukte bij het bevoegd gezag. Dit zou vergunningprocedures onnodig en regelmatig kunnen vertragen. Kort voor invoering zal er een grote bult aan aanvragen binnenkomen via het OLO bij gemeenten en provincies. Worden daar voorbereidingen op getroffen? Is er ook extra capaciteit om de 'eerste lichte' die gaat aanvragen onder het DSO te ondersteunen? Zowel voor bedrijven als voor overheden?

1.5 CONTENT

Beschikbare/ ontbrekende content, en vragen over de content:

- Kan niet alle wetgeving in één DSO portaal komen?
- Het DSO staat geen aanpassingen/aanvullingen toe op type verzoek Melding terwijl hiervoor een aantal complexe toestemmingen mee ondersteund wordt (onder andere rijkswegen en ProRail). Komt er in de toekomst de mogelijkheid om wel een aanpassing/aanvulling te doen op type verzoek Melding?
- Kan er een uitleg komen hoe je regels kunt vinden in het DSO/loket?
- En een duidelijke beslisboom?
- De respons is nogal massief: hele regelingen verschijnen in beeld. Kan dat ook anders?
- We hebben behoefte aan overzicht van beperkingengebieden en indieningsvereisten voor kabels en leidingen.
- Hoe wordt informatie van verschillende overheden tegelijk getoond of gebruikt in het DSO/loket?
- Kun je het bevoegd gezag wijzigen bij een aanvraag?
- Hoe zien bedrijven voorgenomen wijzigingen in regelgeving?
- Hoe zwaar wordt het je aangerekend als je een foutje maakt bij een aanvraag of melding (vinkje te weinig zet of iets vergeet). Ziet de behandelend ambtenaar dat?
- De vergunningcheck en aanvraagformulieren bepalen in grote mate de gebruiksvriendelijkheid van het DSO/Omgevingsloket.
- Bedrijven krijgen bijvoorbeeld ook vragen/informatie over wonen. Dat is niet logisch. Actie: schiftingsvraag opnemen zodat de informatie die je door moet nemen, wordt beperkt.
- Stimuleer inrichting van activiteiten, gebieden, vergunningscheck en indieningsvereisten op basis van werkzaamheden. En samenhang hiertussen. Het is moeilijk om inzicht te verkrijgen in de samenhang van de aangevraagde activiteit met andere gerelateerde activiteiten/werkzaamheden.
- Zorg ervoor dat de vragenbomen controleerbaar zijn. De respondent die dit opmerkt, ziet vragenbomen die bestaan uit Rijksregels én provinciale regels én gemeentelijke regels én waterschapsregels. Wie checkt dat deze vragenboom klopt? En blijft kloppen?
- Wanneer worden de provinciale regels in het DSO geladen? Vermijd dat er allerlei links komen naar gemeenten/Omgevingsdiensten voor informatie. Informatie die in het DSO/omgevingsloket kan, moet ook in DSO direct getoond worden. Gemeenten hebben de

taak dit actueel te houden (bijvoorbeeld de prijs van omgevingsoverleg). En de afspraak moet zijn dat informatie in DSO/loket leidend is.

- Er zijn rode driehoekjes waar bevoegde gezagen nog geen checkformulieren hebben aangeleverd. De ondernemer moet dan weer aan de slag (neem contact op met uw gemeente, waterschap, et cetera). De respondenten geven aan dat ze het lastig vinden dat ze deze checkformulieren daarom nog niet kunnen laten zien aan hun achterban.
- Bedrijven willen met het DSO/Omgevingsloket net zo snel kunnen zien welke regels er gelden als nu (ruimtelijke plannen, OLO, Activiteitenbesluit Internet Module (AIM), risicokaart, enzovoort). Er lijken nog behoorlijk wat check- en aanvraagformulieren te ontbreken.

Content: kaartmateriaal/geo

Zorg ervoor dat bepaalde basisdata op basis van geometrie direct beschikbaar zijn indien nodig voor de beoordeling. Onder de Omgevingswet is naar verwachting meer vergunningvrij mogelijk. Het is daarom essentieel dat de aanvrager weet of een en ander qua veiligheid van de omgeving ook mogelijk is. Daarvoor is het opnemen van een beperkingengebied van derden (bij omgevingsplannen) noodzakelijk (bijvoorbeeld assets van nutsbedrijven).

Content: vindbaarheid

We zijn gewend aan de vragenbomen van OLO en AIM. Kunnen die niet overgenomen worden? Dat voorkomt veel verkeerde hits bij het zoeken.

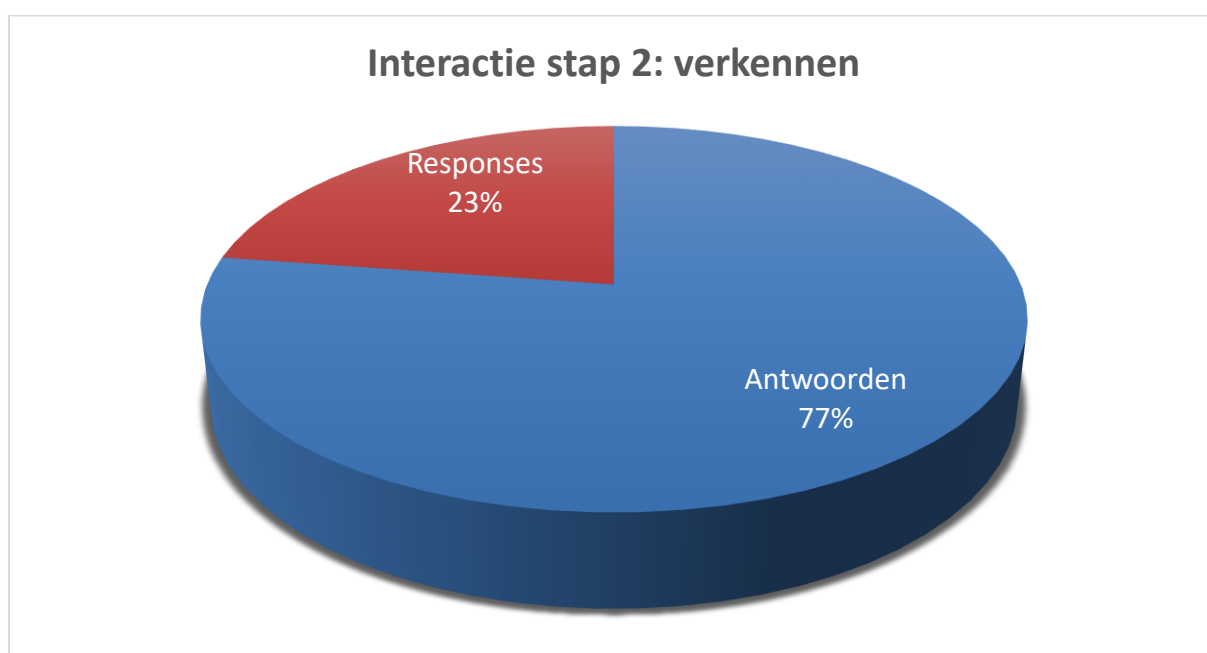
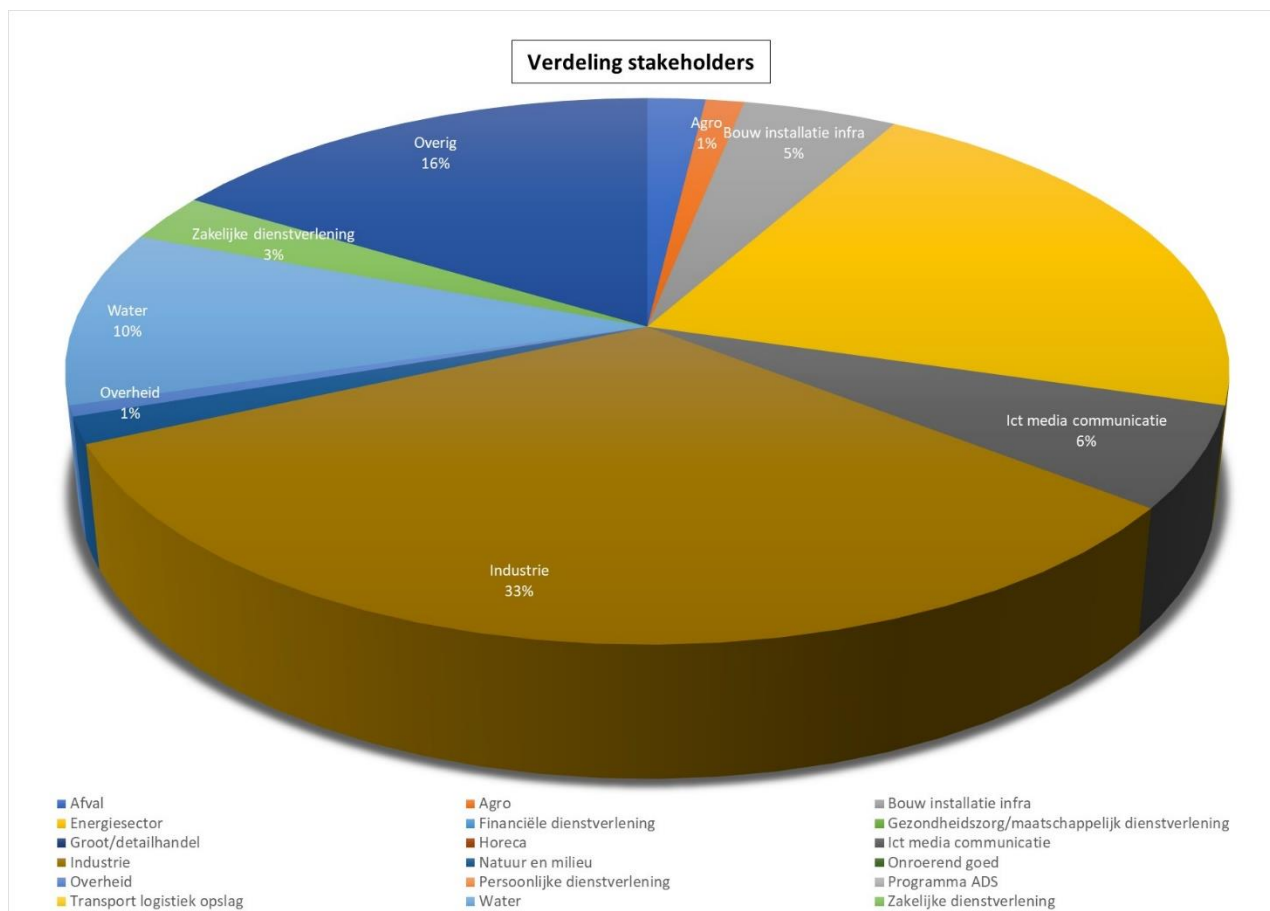
Brzo-bedrijven (straks: Seveso-bedrijven) moeten als activiteit 'Brzo/Seveso' opgeven. Als adviseur denk je daar wel aan (hopelijk), als bedrijf zelf mogelijk niet. Je 'doet' immers geen Seveso, je bent een Seveso-bedrijf omdat je de activiteit 'gevaarlijke stoffen opslaan' doet. Dit is onlogisch.

Als een ondernemer zoekt op 'werkzaamheden' moet hij bij voorkeur aan de hand van een getoonde lijst de branchespecifieke werkzaamheden makkelijk kunnen vinden. Ga termen gebruiken die ondernemers begrijpen en zorg ervoor dat bij aanvragen de juridische activiteiten ook met normale mensentaal gevonden kunnen worden.

Content: werkprocessen en procedures

Hoe krijgt de ondernemer inzicht in de voortgang van de behandeling van zijn aanvraag? Ontwerpomgevingsplannen (of in een aantal gevallen ontwerpbestemmingsplannen) moeten ook in het DSO/Omgevingsloket getoond kunnen worden. Het heeft geen zin een initiatief aan een bestemmingsplan/omgevingsplan te toetsen dat binnenkort wordt vervangen door een nieuw plan. Dan wil je dit initiatief aan beide plannen kunnen toetsen. En als het initiatief niet inpasbaar is, wil je hierover tijdig in gesprek kunnen gaan met gemeente/provincie (eventueel ook waterschap).

Stakeholderverdeling en interactiegraad dialoogronde 'Verkennen'

DEEL 2: INTEGRAAL VERSLAG

In deel 2 vindt u alle ongecensureerde antwoorden en reacties van de deelnemers aan deze stap.

Verkennen van het vraagstuk

Iedere deelnemer kijkt anders naar het vraagstuk over de inwerkingtreding van het DSO / Omgevingsloket. In deze stap worden, voorafgaand aan de inhoudelijke dialoog, alle verschillende inzichten, zorgen, wensen en verwachtingen over het vraagstuk zichtbaar. Onderstaand vindt u alle antwoorden op de zeven vragen.

1. Als u naar de informatie over het DSO / Omgevingsloket kijkt (op aan de slag, IPLO of andere kanalen) welke vragen en/of observaties roept dit bij u op?

- Het wordt wel heel erg krap tot 1-7 (Overig)
- Ik zie nog niet hoe we dit voor 1-1-2023 goed werkend krijgen. Er zijn veel open eindjes. (Overig)
- Respons (bv via zoeken op de kaart) is nog massief. Bij invullen van een activiteit worden volledige regelingen aangereikt (zoals Bal, Bbl) (Overig)
  - Eens, het is zo niet in één oogopslag te zien welke regels er gelden (en dat was juist de hele bedoeling van het DSO). Je moet nu eerst zelf gaan filteren op (de)centrale regels in een enorme waslijst. Een adviseur, jurist en overheid komt hier nog wel uit, hoe zit het met de gebruikers uit de praktijk? (Industrie)
- er mist nog veel cruciale informatie. Daarnaast is de gevoeligheid voor tekstuele input (bijvoorbeeld zoeken op onttrekking of onttrekken levert andere resultaten op) een aandachtspunt. De locatiekiezer is niet "waterdicht"; goed om dit naast op adresniveau ook op perceelniveau in te richten. (Water)
  - Die gevoeligheid voor tekstuele input was mij ook opgevallen. Dat gaat tot onduidelijkheid en fouten leiden. (Industrie)
- Er is geen duidelijke beslisboom zoals nu wel in het OLO beschikbaar is (Water)
- Het is niet duidelijk wanneer er een participatieplicht is of wanneer een omgevingstafel moet worden georganiseerd. (Water)
- Ontbrekende documentatie werking OpenStelsel Ontbreken van testvoorbeelden gebruik openstelsel API's Documentatie + informatie met name gericht op (leveranciers van) bevoegd gezagen niet op afnemers Ontbrekende samenhang tussen werkzaamheden en activiteiten Enorme hoeveelheid aan activiteiten (incidentieel dubbele activiteiten regels op de kaart) Geen duidelijk overzicht wat er nu op IWT over gaat naar productie en wat niet Vrijblijvendheid voor bevoegd gezagen voor het opstellen van vergunningchecks en indieningsvereisten Activiteiten gericht op wetgeving en regels ipv het gebruik door burger en bedrijf Vergunningchecks en Aanvragen gericht op incidentiele aanvraag en niet op de grootverbruikers (Zakelijke dienstverlening)
  - wordt onderschreven door Evides Waterbedrijf (Water)
  - idem VodafoneZiggo (Ict media communicatie)
  - Aanvragen is wel ontworpen met de professional in het achterhoofd. Welke zaken mist u of zou u anders willen zien? (Overheid)
  - wordt onderschreven door Volker Wessels Telecom (Ict media communicatie)
  - Wordt onderschreven door Enexis (Energiesector)
  - Wordt onderschreven door Alliander (Energiesector)
- wordt onderschreven door Volker Wessels Telecom (Ict media communicatie)

- zorgen over stabiliteit en service van de ict applicatie (Water)
- testomgeving van het DSO erg moeilijk te vinden, daardoor is er nog geen beeld van wat er straks komt (Water)
- testomgeving is nog niet voldoende gevuld om als aanvrager een goed beeld te krijgen van de omgeving (Water)
  - Wordt onderschreven door Enexis (Energiesector)
  - Wordt onderschreven door Alliander (Energiesector)
- zorgen om machtingsstructuur zoals deze nu lijkt te zijn opgebouwd (per aanvraag een bevestiging van de vergunninghouder aan de gemachtigde, wordt heel vervelend bij 1000 aanvragen per jaar) (Water)
  - Wordt onderschreven door Enexis, dit is een kritiek punt om continuïteit te garanderen. (Energiesector)
  - Wordt onderschreven door Alliander. Noodzaak om dit goed uit te testen. (Energiesector)
- Demo-omgeving loopt regelmatig vast, en zoomt bij een andere selectie weer volledig uit (zeer onhandig) (Industrie)
- Ik mis een heldere uitleg hoe je regels kan vinden op het DSO, bedrijven komen hier vaak zelf niet uit en vragen ons om hulp (Industrie)
- Vanuit overheden (m.n. Rijksoverheid) komt een zeer zonnig beeld over het DSO. Vanuit andere bronnen (o.a. berichten Lieuwe Koopmans op LinkedIn) wordt juist het beeld geschetst dat er veel mis is. Deze tegenstelling creëert onrust: wat is de waarheid? (Industrie)
- Zoeken in activiteiten (de terminologie) is niet intuïtief (Afval)
  - Dit onderschrijven wij. Wij vragen ons af of terminologie uniform is binnen het DSO of dat dit afwijkt per gemeente. Denk aan bijvoorbeeld 'ondergronds werken' versus 'kabel trekken' (Energiesector)
  - Eens. Als je niet exact op de juiste term zoekt krijg je de activiteit niet gevonden. (Industrie)
- Benieuwd hoe het doen van sloopmeldingen, starwerkmeldingen en meldingen mobiel breken werken in de praktijk (Bouw installatie infra)
- Idem (Bouw installatie infra)
- Het is voor ons onduidelijk hoe wij uniforme werkinstructies kunnen opstellen voor onze werknemers t.a.v. het DSO (Energiesector)
- Hoe krijgen wij onze assets als een kaartlaag in het DSO, bij de 100+gemeenten in ons verzorgingsgebied, zodat derde partijen zich bewust zijn van de contouren rondom assets en wij als belanghebbende bestempeld worden. (Energiesector)
  - wordt onderschreven door TenneT. (Energiesector)
- Er bestaat geen duidelijke handreiking hoe om te gaan met participatie, hoe deze moet worden georganiseerd en wanneer er bijvoorbeeld een omgevingstafel moet worden georganiseerd en door wie (Bouw installatie infra)
- Vergunningcheck bomenkap; ; er wordt niks gezegd over mogelijke verplichtingen in het kader van de Wet natuurbescherming; de testlocatie ligt buiten de "bebouwde kom houtopstanden"; hier geldt de Wet natuurbescherming (voormalig onderdeel Boswet). (Natuur en milieu)
- er wordt niks gezegd over mogelijke verplichtingen in het kader van deWet natuurbescherming; de testlocatie ligt buiten de "bebouwde kom houtopstanden"; hier geldt de Wet natuurbescherming (voormalig onderdeel Boswet). (Natuur en milieu)
- Vergunningcheck sloop gebouw; bij de vergunningscheck wordt niks gezegd over mogelijk verplichtingen in het kader van de Wet natuurbescherming. Te slopen gebouw kan vaste

- verblijfplaats zijn van bijvoorbeeld vleermuizen en huismus waarvoor een ontheffing van de verbodsbepalingen noodzakelijk is. (Natuur en milieu)
- Vergunningcheck huis bouwen (getekende testgebied op kaart ligt in N2000-gebied); Er wordt niks gezegd over de Wet natuurbescherming en de mogelijke verplichtingen die hieruit naar voren komen (nader onderzoek soortenbescherming, gebiedsbescherming, Aeriusscalculatie) (Natuur en milieu)
    - Bij "fouten" in het DSO waardoor een onjuiste aanvraag (en/of ingediend bij het verkeerde bevoegde gezag) wordt ingediend, kan een bedrijf dan schade verhalen op de overheid? Hoe werkt dat? (Industrie)
  - Regels op de kaart: verwarrend (lees onbegrijpelijk) woordgebruik mbt "activiteit": "Het verbod, bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, aanhef en onder g, van de wet, om zonder omgevingsvergunning een flora- en fauna-activiteit te verrichten, geldt niet voor het opzettelijk vangen of het opzettelijk beschadigen of vernielen van de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen". Er wordt geen flora- en fauna activiteit verricht. Er wordt een bouwactiviteit verricht en hierbij zijn beschermde flora- en faunasoorten mogelijk in het geding. (Natuur en milieu)
    - Eens, en zo zijn er wel meer voorbeelden. Het is niet altijd duidelijk welke activiteit je moet hebben => wanneer is je bouwactiviteit ook een flora/fauna activiteit? Hoe weet iemand dat die geen jurist is? (Industrie)
  - Gebruiksvriendelijkheid voor de aanvrager loopt achter. Inderdaad meer gericht op de bevoegd gezagen. Het zou echt helpen wanneer hier goed naar gekeken wordt. helpt ook voor de verdere acceptatie. (Energiesector)
  - Ongestructureerd heel veel gestelde vragen. (Energiesector)
  - Herkenbaarheid vragen (Energiesector)
  - Ik dien jaarlijks veel aanvragen in voor eenvoudige en complexe projecten in verschillende gemeenten, in provincies en voor RWS. (Energiesector)
  - zie eerdere vragen (Energiesector)

2. Waarom is het DSO / omgevingsloket voor u van belang?

- Wij zijn vaak werkzaam bij bedrijven waar vragen zijn hoe zaken in de omgevingswet geregeld zijn. (Overig)
- Heel veel ondernemers hebben nog geen flauw idee hoe zij straks vergunningen aan moeten vragen en wat er dan allemaal geregeld moet zijn/worden. (Overig)
- Wij hebben veel te maken met ontheffingsaanvragen in het kader van de Wet natuurbescherming, dit wordt opgenomen in de omgevingswet. Wij moeten weten hoe dit geregeld is. (Overig)
- Wij vragen als opdrachtnemer (aannemer infra) binnen alle omgevingsthema's (- raakvlakken) vergunningen aan, zowel voor processen als het eindproduct. (Bouw installatie infra)
- Wij zijn afhankelijk van DSO voor het indienen van vergunningaanvragen. Daarnaast zoeken wij informatie hierin op (omgevingsvisie's, omgevingsplannen, provinciale omgevingsverordening en waterschapsverordeningen) (Water)
- Belangen vanuit de indienende kant - domein Kabels en Leidingen - aanvragen via DSO: Overzicht over beperkingsgebieden mbt kabels en leidingen Overzicht over indieningsvereisten mbt kabels en leidingen Samenhang tussen wet- en regelgeving, werkzaamheden en activiteiten Voorspelbaarheid van wijzigingen van gegevens over alle benodigde informatie voor het automatisch indienen wet- en regelgeving (vooral de opname van lokale regels en aanpassingen op de bruidschat) activiteiten indieningsvereisten (vragen, antwoorden, syntax etc etc) Grip op communicatie na indienen Inzicht in roadmap DSO-API's Regelgeving en bevoegd gezag voor spoor is nog onduidelijk (lokaal-, bijzonder- en hoofdspoor), is het DSO hier partij bij? Belangen vanuit de indienende kant - domein Kabels en Leidingen - communicatie en interactie bevoegd

gezag mbt lokale regelgeving: Wat moet en wat mag Eerlijk vergelijk tussen DSO indienen en TSA Kabels en Leidingen bij gemeenten Welke fasering kan en mag op lokale regelgeving Is er voldoende inzicht bij bevoegd gezagen tussen wet- en regelgeving, geometrie en Indieningsvereisten (Zakelijke dienstverlening)

- Wordt onderschreven door Evides Waterbedrijf (Water)
  - wordt onderschreven door Volker Wessels Telecom (Ict media communicatie)
  - Wordt onderschreven door Enexis (Energiesector)
  - wordt onderschreven door TenneT. Zichtbaarheid beperkingengebied is belangrijk (Energiesector)
- idem VodafoneZiggo (Ict media communicatie)
  - wij voeren veel vergunningplichtige activiteiten uit, deze lopen nu deels via het OLO. Alle aanvragen via 1 portaal zou prettiger zijn. Dit geeft beter inzicht in het totaal aan vergunningen dat nodig is voor een activiteit (Water)
  - Ik heb te maken met aanvragen voor stikstofvergunningen ikv Wnb en weet niet goed hoe dit straks onder de omgevingswet gaat lopen (mede in verband met verschillende loketten, want provincie is in Wnb bevoegd gezag maar aanvraag komt vaak bij gemeente binnen). (Agro)
  - Wij begeleiden (industriële) bedrijven bij compliance-vraagstukken en/of het aanvragen van een vergunning. Hiervoor zoeken wij voor hen uit welke (ruimtelijke/milieu/enz) regels er gelden. Ik vind het DSO beduidend minder gebruiksvriendelijk in dat opzicht t.o.v. de huidige systemen (Ruimtelijke plannen, Risicokaart, OLO, AIM module, ...). Liever meerdere goed werkende platforms dan een enkel niet goed werkend platform (Industrie)
  - mee eens (Zakelijke dienstverlening)
  - Omdat wij veel vergunningaanvragen moeten doen (Afval)
  - Veel meldingen (sloop, mobiel breken) gaan werken via DSO (Branchevereniging Sloopaannemers, VERAS) (Bouw installatie infra)
  - idem (Bouw installatie infra)
  - Al onze activiteiten zijn melding- en/of vergunningsplichtig. Het kunnen indienen van vergunningen is daarom noodzakelijk voor onze organisatie. Daarbij is het een essentieel voor de dienstverlening die wij leveren en noodzakelijk voor het faciliteren en realiseren van de energietransitie (Energiesector)
  - Wordt onderschreven door Alliander (Energiesector)
- aanvragen van vergunningen (Industrie)
  - Architecten zijn vaak door particuliere opdrachtgevers gemachtigd om het vergunningentraject voor bouwplannen namens de opdrachtgever te doen. Daarnaast werken architecten vaak samen met andere adviseurs om documenten te uploaden voor een vergunningsaanvraag voor de meer professionele opdrachtgevers. Een goed functionerend DSO is zeer belangrijk om geen tijd te verknoeien bij het aanvragen van een vergunning of het doen van een melding. (Bouw installatie infra)
  - Wij krijgen met het DSO op verschillende manieren te maken. Zowel voor het aanvragen van vergunningen voor onze eigen projecten, als het beoordelen van Omgevingsplannen/vergunningen vanuit de beheersituatie. Het is essentieel dat onze eigendommen op een juiste manier geborgd zijn en op een juiste manier zichtbaar worden gemaakt. (Energiesector)
  - idem (Energiesector)
  - Integreeren met BIM, Warmteprojecten van EZK en in toepassen in heel Nederland en de EU (als kan in Duitsland en België?) (Energiesector)

3. Welke toekomstplannen heeft u voor uw organisatie, waarbij het DSO / omgevingsloket een belangrijke rol speelt?

- Ik wil graag weten hoe ik ondernemers het beste voor kan lichten over wat er met de nieuwe omgevingswet allemaal op hen afkomt en wat DSO voor hen kan betekenen. (Overig)
  - U bent een incidentele gebruiker. Voor welke sector wilt u graag uit kunnen leggen wat de wet + DSO betekent? (Overig)
- Idealiter - Dat bij het invullen van een activiteit en/of werkzaamheid op de kaart de relevante invulformulieren worden aangereikt. (Overig)
- Dat we hier optimaal mee kunnen werken waardoor de belofte van de Omgevingswet: sneller en beter, wordt vervuld. (Water)
- Vanuit de indienende kant - domein Kabels en Leidingen - aanvragen via DSO: indienen verzoeken volledig geautomatiseerd kunnen doen voor alle activiteiten relevant voor Netbeheerders samenhang tussen vergunning, melding en informatieplicht indien zo ingericht door bevoegd gezag ondersteuning van de complexe samenhang tussen netbeheerders, (onder-) aannemers, intermediars al dan niet in combi Met betrekking tot overzetten lokale regelgeving Kabels en Leidingen gemeenten: Neem de tijd voor het overzetten van lokale regelgeving. De impact hiervan is groot en nog niet volledig duidelijk op zowel de behandelende afdelingen binnen de gemeenten als Netbeheerders en hun aannemers. Met kennispartners hier standaarden voor opzetten: Wet- en regelgeving Beperkingsgebieden Indieningsvereisten Niet omdat het moet, maar wanneer dit van toegevoegde waarde is en minimaal kan voldoen aan het niveau van ondersteuning zoals nu in het domein Kabels en Leidingen gebruikelijk. Momenteel zullen de behandelende afdelingen van gemeenten en de netbeheerders er in communicatie, overzicht, functionaliteit en voorspelbaarheid op achteruitgaan wanneer er zonder meer wordt verplicht in te dienen via het DSO. En er aan bepaalde randvoorwaarden niet is voldaan. Sta uitzonderingen toe, bijv. Wel Wet- en regelgeving, beperkingsgebieden en vergunningcheck maar indienen via een apart kanaal, indien de gemeente dit goed geregeld heeft. (Zakelijke dienstverlening)
  - Wordt onderschreven door Evides Waterbedrijf (Water)
  - idem VodafoneZiggo (Ict media communicatie)
  - wordt onderschreven door Volker Wessels Telecom (Ict media communicatie)
  - Wordt onderschreven door Enexis. Visma Roxit is onze partner in het vergunningsproces, wij willen door hen ontzorgd worden. (Energiesector)
  - Wordt onderschreven door Alliander (Energiesector)
- reguliere bedrijfsvoering, onderhoud en uitbreiding van onze assets (Water)
- key-user WOW-portaal (Water)
- Wij adviseren (industriële) bedrijven, en moeten hierom handig zijn met het DSO (checken regels, indienen aanvragen/meldingen, enz...) (Industrie)
- Diverse plannen / projecten die meerdere regelgeving raakt. Soms installaties, soms infrastructuur (leidingen) (Afval)
- Een leidraad voor het opstellen van vastleggen van omgevingskwaliteitsnormen met verifieerbare normen. (Zakelijke dienstverlening)
- De BNA en haar leden zien het DSO als anker en bron van relevante, ondubbelzinnige en actuele informatie bij het doen van onderzoek naar mogelijke ontwikkelingen die een locatie biedt (Bouw installatie infra)
- dat er bij een vergunningcheck een beperkingengebied wordt aangegeven ten opzichte van nationaal belang zijnde kabels en verbindingen, zodanig dat er binnen dit beperkingengebied altijd een vergunning noodzakelijk is (Energiesector)
- idem (Energiesector)

- zelfstandig 7x24 en snel een juist beeld van de uitgangspunten en haalbaarheid cq wenselijkheid en aandachtspunten inzake het project. Minderoverleg met bevoegde gezagen en minder onnodige dossiers aanmaken. (Energiesector)
- Zie mijn eerdere vragen en suggesties (Energiesector)

4. Wat vindt u belangrijk om rekening mee te houden bij de ontwikkeling van het DSO/omgevingsloket?

- Veel ondernemers willen ZELF aan het stuur zitten en hun aanvraag niet aan adviseurs/bureau's overlaten. De vraag is of dat haalbaar is in het nieuwe DSO. (Overig)
- Dat je bij het invullen van een aanvraag (met meerdere raakvakken) in elke stap (van grof naar fijn) blijvend inzicht houdt in de onderdelen en samenhang (bv alle issues zichtbaar op de topokaart waar je begint). (Overig)
- Dat elke deelaanvraag op elk moment zowel gecombineerd als per onafhankelijk onderwerp (bv bouw, sloop, bemaling, geluidhinder) kan worden doorlopen. (Overig)
  - dit is ook voor TenneT een gewenste ontwikkeling. (Overig)
- dat alle informatie die benodigd is terug te vinden is via een duidelijke beslisboom. En niet dat je bij "uitzonderingen" naar het bevoegd gezag wordt geadviseerd. (Water)
- Hoe wordt in het DSO rekening gehouden met (nuts-)bedrijven die duizenden vergunningen aanvragen per jaar? Gebruiksgemak en een efficiënt systeem is dan noodzakelijk (Water)
  - wordt onderschreven door VodafoneZiggo (Ict media communicatie)
  - wordt onderschreven door Volker Wessels Telecom (Ict media communicatie)
  - belangrijk punt, zelf adviseur voor de industrie en wij verzorgen ook regelmatig grote aantallen toestemmingen voor één bedrijf. Dat moet slim kunnen. (Industrie)
  - wordt onderschreven door TenneT (Energiesector)
- Hoe wordt rekening gehouden met (nuts-)bedrijven die hun vergunningaanvragen uitbesteden aan derde partijen? Kunnen we hen gemakkelijk machtigen voor het aanvragen van onze vergunningen? (Water)
  - wordt onderschreven door VodafoneZiggo (Ict media communicatie)
  - wordt onderschreven door Volker Wessels Telecom (Ict media communicatie)
  - belangrijk punt, zonder machtiging mag een adviesbureau niet namens de aanvrager indienen. Zou ook mooi zijn als de aanvrager zelf hun aanvraag kan zien en volgen (dat kan nu bijvoorbeeld met het OLO niet) (Industrie)
  - wordt onderschreven door TenneT (Energiesector)
- Zorg ervoor dat het DSO niet bij een publicatie mechanisme voor wet- en regelgeving blijft. Realiseer dat er zakelijk gebruikers zijn, die veel last hebben van overbodige vragen, verschillen tussen bevoegd gezagen, ontbrekende samenhang en het op verschillende manieren hetzelfde vragen. Stimuleer inrichting van activiteiten, gebieden, vergunningscheck en indieningsvereisten op basis van werkzaamheden. En samenhang hiertussen. Zo is bij het ene bevoegd gezag de werkzaamheid graven wel expliciet meegenomen bij het bij Kabel aanleggen en bij de andere niet. Dit is verwarrend voor gebruikers. Uitbreiding van de werkzaamheid Kabel en Leiding, niet alleen onderscheid tussen aanleggen, onderhoud, verplaatsen en weghalen maar ook het hoe (dmv graven, boren, blazen etc etc) - werk dit uit met de Netbeheerders. Hou rekening met closed user groups, is het DSO hier wel voor bedoeld? Methodiek machtigen irt indienen verzoeken via DSO-API Complexiteit bevraging DSO-API's (je moet een hele reeks bevragingen doen het antwoord op 1 vraag vanuit de praktijk te kunnen beantwoorden (welke toestemmingen moet ik aanvragen voordat ik hier een kabel of leiding mag leggen). Gebrek aan inzicht in samenhang aangevraagde activiteit met andere gerelateerde activiteiten/werkzaamheden ontbreekt of is lastig te achterhalen (link met

natuurwetgeving, stiltegebieden, andere beschermingsgebieden) OTAP strategie voor de inhoud afstemmen met bevoegd gezagen. De lijkt zich nu te beperken tot wet- en regelgeving en beperkingsgebieden (via officiële bekendmakingen): Voorkom dat: vergunningschecks, indieningsvereisten zonder vooraankondiging (en mogelijkheid om te testen) van de een op de andere dag gewijzigd kunnen worden. Breidt type technische typen antwoorden bij indieningsvereisten uit. Bijvoorbeeld voor planningsdoeleinden (datum van - tot) Maak het mogelijk dat geometrie vanuit de locatie verplicht wordt overgenomen door bevoegd gezag ipv dat dit nu als bijlage wordt uitgevraagd. Zorg ervoor dat bepaalde basis data op basis van geometrie direct beschikbaar zijn indien nodig voor de beoordeling. Denk aan: BGT informatie Wegvak informatie van (water-) wegen en spoorbanen. Wellicht de mogelijkheid om binnen bevoegd gezagen ook interne afdelingen aan te kunnen duiden als behandelende dienst. Dit zorgt ervoor dat specifieke TSA niet afhankelijk zijn van standaarden en koppelingen met generieke Zaak-oplossingen of VTH applicaties binnen de organisatie. Dit zou de financiële impact aan de kant van de gemeenten ook fors kunnen beperken. Het DSO staat geen aanpassingen/aanvullingen toe op type verzoek Melding terwijl hiervoor een aantal complexe toestemmingen mee ondersteund worden (oa rijkswegen en prorail). Komt er in de toekomst de mogelijkheid om wel een aanpassing/aanvulling te doen op type verzoek melding? (Zakelijke dienstverlening)

- Wordt onderschreven door Evides Waterbedrijf (Water)
  - wordt onderschreven door VodafoneZiggo (Ict media communicatie)
  - Juridisch gezien is het niet mogelijk om een melding aan te vullen. Wat wel op de backlog staat is om het mogelijk te gaan maken een ingediende melding te hergebruiken, zodat het eenvoudiger wordt om een eerder ingediende onvolledige melding opnieuw, maar wel volledig in te dienen. (Overheid)
  - wordt onderschreven door Volker Wessels Telecom (Ict media communicatie)
  - Wordt onderschreven door Enexis (Energiesector)
- betere gebruiksvriendelijkheid dan nu het geval is (Water)
  - helder en éénvoudig (niet juridisch) taalgebruik (Water)
  - alle wet- en regelgeving in 1 portaal (Water)
  - een eenvoudig en praktisch proces voor het aanvragen van vergunningen door gemachtigden (Water)
  - daadwerkelijk inzicht voor de aanvrager in de status van de aanvraag. Nu blijft in 99 van de 100 gevallen de status op 'in behandeling' staan (Water)
  - Nog onduidelijk is hoe provinciale beleidsregels over stikstof straks gaan werken in de omgevingswet. Wordt voor een initiatiefnemer duidelijk wat er voor hem waar geldt? (Agro)
  - Gebruiksvriendelijkheid, wij krijgen van (industriële) bedrijven die de demo-versie aan het uitproberen zijn regelmatig te horen dat ze er niet uitkomen (Industrie)
  - Ontwerp-omgevingsplannen (of in een aantal gevallen ontwerp-bestemmingsplannen) moeten ook in het DSO getoond kunnen worden. Het heeft geen zin een initiatief aan een bestemmingsplan/omgevingsplan te toetsen dat binnenkort wordt vervangen door een nieuw plan. Dan wil je aan beiden kunnen toetsen, en als het initiatief niet inpasbaar is, hierover tijdig in gesprek kunnen gaan met gemeente/provincie (eventueel ook waterschap). (Industrie)
  - Er staan wel héél veel plannen in het DSO waardoor het complex wordt. Met de huidige platforms moet je weliswaar meerdere dingen checken, maar het is wel overzichtelijk. In het DSO staan alle checks (ruimtelijk, milieu, veiligheid, ...) bij elkaar. Leuk voor de expert, maar niet voor de burger/HSE-manager? (Industrie)
  - Zorg ervoor dat de vragenbomen controleerbaar zijn. Voor zover ik het nu kan zijn zijn er vragenbomen die bestaan uit Rijksregels én provinciale regels én gemeentelijke regels én waterschapsregels. Wie checkt dat deze vragenboom klopt? En blijft kloppen? (Industrie)
  - Bij de vergunningcheck in de demo-omgeving moet je na het invullen van het adres werkzaamheden gaan invoeren. Dit werkt niet heel handig. Wil je als industrieel bedrijf je productiecapaciteit gaan uitbreiden, dan krijg je door te zoeken op "uitbreiding" geen

nuttige hits. Moet je dus gaan zoeken op je productieactiviteit. Zoek ik op "opslag gevaarlijke stoffen", krijg ik helemaal geen hits. Dat moet "gevaarlijke stoffen opslaan" zijn. "Tankopslag" werkt alleen bij een tankopslagbedrijf, dus niet voor een bedrijf waar een paar tanks staan. Voor gevaarlijke stoffen moet je dan "vloeistof opslaan in een opslagtank" / "gas opslaan in een opslagtank" hebben. Maar zit er een niet-gevaarlijke stof in (water, melk, bier, oid), dan krijg je hem nog minder makkelijk gevonden - ik kan 'm zo niet vinden in ieder geval. Dit werkt niet handig. Is hier niet een vragenboom voor te bedenken zoals die nu ook in OLO/AIM zit? Dit systeem is zo ondoenlijk. (Industrie)

- Brzo-bedrijven (straks: Seveso-bedrijven) moeten als activiteit Brzo/Seveso opgeven. Als adviseur denk ik daar wel aan (hopelijk), als bedrijf zelf mogelijk niet. Je "doet" immers geen Seveso, je bent een Seveso-bedrijf omdat je de activiteit "gevaarlijke stoffen opslaan" doet. Dit is onlogisch. (Industrie)
- Tijdreizen moet mogelijk zijn (Industrie)
- Ik wil met het DSO net zo snel kunnen zien welke regels er gelden als nu (ruimtelijke plannen, OLO, AIM, risicokaart, enz). Gebaseerd op de demo-omgeving is daar absoluut geen sprake van (Industrie)

- wordt onderschreven door BNA (Bouw installatie infra)

- Er wordt gezegd dat de invoering "geen punt maar een komma" is en dat er na invoering van de Omgevingswet nog veel moet gaan gebeuren, ook voor het DSO. Er moet dan wel voor gezorgd worden dat het DSO na invoering Omgevingswet stabiel is en blijft, ook bij 'aanpassingswerkzaamheden' aan het digitale systeem. (Industrie)
- gebruiksvriendelijkheid zeker, maar ook foutgevoeligheid. Net een lijntje anders intekenen kan al het verkeerde beeld geven. (Afval)
- Door de IT benadering van een aanvraag moet alles in 'een hokje' passen. Dus ruimte om dingen die toch net iets anders zijn in te brengen is wel belangrijk (Afval)
- Meegenomen worden. We besteden nu tijd en energie aan de gebruikersoverleggen, maar weten onvoldoende wat met onze input gebeurt. (Energiesector)
- DSO wordt nu opgezet vanuit bevoegd gezag en juridische context, maar er wordt onvoldoende gekeken naar de gebruikersbeleving. (Energiesector)

- Wordt onderschreven door BNA (Bouw installatie infra)

- wordt onderschreven door TenneT (Energiesector)

- Eens (Industrie)

- Wordt onderschreven door Alliander (Energiesector)

- Onderschreven door BNA (Bouw installatie infra)
- De BNA vraagt zich af of de gebruikte taal niet te juridisch is. Niet iedere gebruiker zal de juiste juridische term hanteren bij het zoeken van informatie (Bouw installatie infra)
- Dat er met betrekking tot het doen van een vergunningcheck een goede vragenboom wordt/is opgesteld. Omdat er onder de Omgevingswet meer vergunningvrij kan worden toegestaan door een bevoegd gezag is het van essentieel belang dat de aanvrager weet of dit qua veiligheid van de omgeving ook mogelijk is. Daarvoor is het opnemen van een beperkingengebied noodzakelijk. (Energiesector)
- In het DSO worden o.a. Omgevingsplannen opgenomen. Los van deze Omgevingsplannen en -visies is het DSO ook ingericht om andere informatie op te nemen die relevant is voor de fysieke leefomgeving. Wordt het DSO opgedeeld in verschillende lagen of wordt het één laag waar alles in te zien is? (Energiesector)
- Als je als bedrijf wilt weten wat je algemene (milieu)regels zijn, moet je op het 1e scherm heel ver naar onderen scrollen om daar een 'tegel' aan te treffen met daarop een tekst waarvan je denkt: daar moet ik niet zijn. Dit terwijl dit voor een groot deel van het MKB waarschijnlijk de meest voorkomende vraag in het DSO is. Daarom is onze verbeteringsuggestie (sinds november 2020 al) maak: Een tegel direct bovenaan het 1e scherm met daarop wel een begrijpelijke tekst (bijv. 'bedrijfsregels' of 'milieu- en brandveiligheidsregels'). Nu wordt de MKB'er het bos in gestuurd. (Industrie)

- Bij het oefenen dachten we dat regels voor bedrijven te vinden zou zijn via de tegel 'regels op de kaart', terwijl dit er niet voor bedoeld blijkt te zijn, sterker nog, dit is vooral voor DSO-professionals bedoeld en niet voor de doorsnee MKB-er. Verbetersuggestie: Maak een extra scherm voor de huidige 'openingsscherm' waarbij je verschillende DSO-gebruikers een klantvriendelijker vervolg aanbiedt. Zoals voor de MKB-er, vermeldde professional en burger. Op dit vervolgscherm hoeft de tegel 'regels op de kaart' niet meer getoond te worden of op een wijze die voor de MKB-er wel werkt (verbetersuggestie: onderaan het scherm in plaats van zoals nu bovenaan). En een tegel of menu item 'regels voor bedrijven' bovenaan direct in beeld. (Industrie)
- Bij de test voor een landbouwmechanisatiebedrijf hadden we voor de test maar een beperkt aantal bewerkingen in gevuld om achter de algemene milieuregels te komen. Resultaat hiervan waren 220 (!!) bladzijden voorschriften. Groen en rijp door elkaar, waardoor de gemiddelde MKB-er direct afhaakt. De reden hiervan is naar alle waarschijnlijkheid gelegen in het ontbreken van goede vragenbomen op verschillende deelgebieden (bijvoorbeeld doorvragen welke lasmethodes worden toegepast met welke lastoevoegmaterialen). Bij goede vragenbomen, krijg je weliswaar initieel meer vragen, maar de 'beloning is ' een veel kortere en gerichte -en daarmee MKB vriendelijkere- lijst voorschriften. Met 220 bladzijden kan je bij wijze van spreken net zo goed als MKB-er de wet (in dit geval Bal) er bij pakken. ... maar dat was toch echt niet de bedoeling bij DSO! (Industrie)
  - als je meer bewerkingen invult, krijg je nog meer dan 220 bladzijden voorschriften. En als uitsmijter, zitten er in die 220 bladzijden vele voorschriften in de trant van 'Ga na welke maatregelen uit PGS 16 u moet nemen'. M.a.w.: 1. Dit 'één loket' is helemaal géén één loket én uit dat andere loket, komen -na veel spitwerk- nog veel meer bladzijden voorschriften. (Industrie)
- Verbetersuggestie: Voor het MKB in de metaal, maar ook de andere sectoren(!), het DSO aanvullen met heel veel goede vragenbomen zodat de MKB-er een goede en beperkte lijst milieu- en brandveiligheidsvoorschriften als MKB-vriendelijke uitkomst heeft. En zorg dat dit DSO ook echt één loket is, m.a.w. verwijst niet naar (NEN)normen, PGS, etc., maar vermeld concreet aan welke eisen voldaan moet worden. (Industrie)
- Veel mensen drukken op enter als je naar volgend scherm wil. In huidige versie van DSO gaat dat (zonder waarschuwing) fout --> je mag alleen op knop 'volgende' drukken. (Industrie)
- Verbetersuggestie: de mogelijkheid bieden om de vergunningcheck én de aanvraag tussentijds op te slaan om daarna verder te kunnen gaan. Toelichting: MKB-ondernemers hebben vaak geen tijd om check en aanvraag op 1 dag te doen. Hij/zij wil het in stukjes kunnen doen. (Industrie)
- Meer synoniemen om branchespecifieke werkzaamheden te vinden, zoals les(lokaal), evenement, etc. of bouwen naast bouwactiviteit. I'tjes met meerdere keuzes kan hierbij helpen. (Industrie)
- Informatieplicht ipv Informatie. (Industrie)
- (betere) Uitleg wat veranderen is. (Industrie)
- is Wkb wel voldoende ingeregeld? Incl. voorwaarden om met de 1e fase Wkb mee te mogen doen? (Industrie)
- graag een tijdpad aangeven. Als brancheorganisaties van MKB hebben wij minimaal een half jaar nodig om te testen/oefenen (en verbeteringen te laten aanbrengen) en om voorlichting te geven aan de leden (Industrie)
- Zijn gebruikers als MKB ook betrokken bij de DSO-tests en wat zijn hun ervaringen? (Industrie)
- Kan het MKB op een klantvriendelijke wijze het DSO ook gebruiken zoals zij dat nu kunnen met OLO, AIM, Regelhulp brandveiligheid en www.ruimtelijkeplannen.nl ? Wat is het tijdsschema met de verdere ontwikkelingsplanning (om de huidige DSO-lacunes te dichten en de gewenste MKB-vriendelijkheid te bereiken voordat de Omgevingswet wordt ingevoerd), incl. de testrol van het MKB in verschillende fases daarbij. (Industrie)
- Kun je het bevoegd gezag bij een aanvraag wijzigen naar Provincies? (Industrie)

- Hoe weet je dat het om informatie of melding gaat? (Industrie)
- Hoe weet je wanneer en waar je iets in moet dienen? (Industrie)
- De werkplaats was een erg nuttige sessie. Mijn afdrank was: het staat er allemaal wel in, maar het zal voor eenmalige gebruikers als burgers en bedrijven lastig zijn om meteen naar het onderdeel te gaan, dat zij nodig hebben. Dat kan en moet snel opgelost worden door ervoor te zorgen dat er een schil komt, waardoor een bedrijf automatisch wordt doorgeleid naar vergunningencheck of aanvraag, maar niet naar de regels op de kaart. (Industrie)
- Alle branches die willen moeten nu de mogelijkheid krijgen om te oefenen op basis van branche specifieke cases begeleid door BZK (Industrie)
- Als een ondernemer zoekt op 'werkzaamheden' moet hij aan de hand van een getoonde lijst de branchespecifieke werkzaamheden makkelijk kunnen vinden. (Industrie)
- Gebruik termen die ondernemers begrijpen (Industrie)
- Bovenaan het startscherm van het omgevingsloket staan tegels met veelvoorkomende werkzaamheden, maar die zijn gericht op burgers. Dit zou ook voor ondernemers geregeld moeten worden zodat ondernemers direct naar de plaats gaan waar ze echt moeten zijn. En niet naar regels op de kaart. (dit mag onderaan op de pagina in plaats van bovenaan zoals nu). De ondernemer moet 'geleid' worden naar de ingang via 'vergunningcheck'. De tegels voor bedrijven zouden tegels per branche kunnen zijn of veel voorkomende aanvragen of meldingen door bedrijven. Een speciale landingspagina voor bedrijven zou zeer wenselijk zijn. (Industrie)
- binnenkomst portaal Aanpassing: bij voorkeur één landingspagina Omgevingswet voor bedrijven -als niet niet mogelijk is een ingangstegel voor bedrijven (Overig)
- Startpagina van het Omgevingsloket is erg gericht op de burger en niet op bedrijven / mkb. Aanpassing: * Splitsen bij inlog of je burger of ondernemer bent waarna je in een ander portaal komt * Portaal ondernemer inrichten met 'blokjes' van de meest voorkomende zaken (bijv. door inventarisatie bij omgevingsdienst) * Maatregelen op maat zegt helemaal niets (onderaan de pagina) Aanpassing: Regels voor bedrijven * Komt er ook nog een optie waaruit bijv. blijkt in welke situaties een ondernemer niets hoeft te doen? (Overig)
- Vergunningcheck. Aanpassing: mogelijkheid om zonder in te loggen tussentijds op te slaan ontbreekt waardoor in een latere fase bij aanvraag alles weer dient te worden ingevuld dit past niet bij een ondernemer die naast aanvragen en meldingen ook nog een bedrijf moet runnen. (Overig)
- Aanvraag. Aanpassing: zorgen dat alle invoer ook wordt overgenomen bij de aanvraag. Daarnaast duidelijker aangeven waar kosten mee gemoeid zijn. (Overig)
- "Regels op de kaart" naar beneden verplaatsen op de homepagina (Overig)
- Maatregelen op maat: al meerdere keren aangegeven dit te vervangen door "regels voor bedrijven" en naar boven verplaatsen. Wellicht omwisselen van positie met "Regels op de kaart" dat zich bovenaan bevindt (Overig)
- t.b.v. oefensessies voor ondernemers moet het systeem echt nog meer gevuld worden. Zo als het DSO er nu voor staat, is het nog niet rijp om leden uit onze achterban mee te laten experimenteren. (Overig)
- DSO is nog onvoldoende gevuld, te veel open eindjes (rode driehoekjes) waarbij de ondernemer weer aan de slag moet. Hier wordt de één loket gedacht verlaten. Daarnaast ook geen 'Eenvoudig en Beter' systeem wat de Omgevingswet voorstaat. (Overig)
- De ondernemer wordt erg aan zijn of haar lot overgelaten bij het vinden van de juiste werkzaamheden in de Vergunningcheck. (Overig)
- Er is een prioriteitenlijst, die zouden we graag gedeeld willen zien. Voor BOVAG is dat bijv. prioriteit garages/tankstation brandstoffen. (Overig)
- Bedrijven krijgen ook info over wonen. Dat is niet logisch. Actie: vraag opnemen zodat de door te nemen info wordt beperkt. (Industrie)
- Vermijden dat er allerlei links komen naar gemeenten/ODs voor info - informatie dat in DSO kan moet ook in DSO staan. Gemeenten hebben taak dit actueel te houden (bijv. prijs van omgevingsoverleg) en afspraak moet zijn dat info in DSO leidend is. (Industrie)
- Zet het wandelpad van de klant centraal, rekening houdende met de andere deelnemende disciplines/collega's. Dit ter voorkoming van onnodig tijdverlies, onnodige kosten en

ergernis als gevolg van onnodige moeilijk te begrijpen / slecht uitgelegde onduidelijkheden.. (Energiesector)

- Verzuiling in een integrale sector. (Energiesector)
- Gebrek aan uniformiteit, interoperabiliteit en integraliteit met andere ICT voorzieningen. (Energiesector)

5. Welke obstakels ziet u bij de implementatie van het DSO / omgevingsloket?

- Gebruikers/ondernemers zijn nog nauwelijks betrokken en de oefencasus voor bedrijfsleven is erg beperkt. (Overig)
  - bedrijfsleven is best een grote groep. Namens welke sector(en) plaatst u deze opmerking? (Overig)
  - Ja, deze geluiden (dat zij weinig informatie krijgen / niet goed weten of (en hoe) ze kunnen oefenen) hoor ik ook van de industriële bedrijven waar ik voor werk. (Industrie)
- De gemeente is de 'spin in het web' rond aanvragen (Ow, art 2.3) - Mogelijk kan dit (deze 'extra schrijf') een vertragend effect op de aanvragen hebben. Worden de informatiestromen (m.n. bij gecombineerde aanvragen) goed en effectief gecoördineerd door (m.n.) de gemeente. (Bouw installatie infra)
- Sluiten de invulmogelijkheden in het DSO voldoende aan bij de dynamiek van de praktijk. M.n. in de Infrabranche kan rond (een onderwerp voor) een aanvraag nog de nodige dynamiek spelen, die de nodige nuance vraagt. Er is vooral ook behoefte aan direct contactmogelijkheden met deskundige personen achter het DSO, die kennis en mandaat hebben om te coördineren en redigeren. (Bouw installatie infra)
  - wordt onderschreven door TenneT (Energiesector)
- dat de informatie nog niet volledig is. (Water)
- Drukte bij het bevoegd gezag waardoor vergunningprocedures onnodig en regelmatig worden vertraagd (Water)
  - wordt onderschreven door Volker Wessels Telecom (Ict media communicatie)
  - Wordt onderschreven door Enexis (Energiesector)
  - Wordt onderschreven door Alliander (Energiesector)
- Zonder meer overbrengen van lokale regels omdat het moet, zie ook vorige punten met betrekking tot lokale regelgeving bij gemeenten. Tijdig aanpassing huidige set beperkingsgebieden en indieningsvereisten voor IWT en voorspelbaarheid na IWT: provinciale wegen en water lokale regels waterschappen onderscheid hoofd, lokaal en bijzonder spoor Beschikbaarheid en stabiliteit DSO Ontbreken van Acceptatie - Omgeving waarin voorgenomen wijzigingen in (bevroren) stand aangekondigd en getest kunnen worden. Dit overzicht ontbreekt momenteel op de pre.dso omgeving. (Zakelijke dienstverlening)
  - Wordt onderschreven door Evides Waterbedrijf (Water)
  - wordt onderschreven door Volker Wessels Telecom (Ict media communicatie)
  - Wordt onderschreven door Alliander (Energiesector)
- wordt onderschreven door VodafoneZiggo (Ict media communicatie)
- aansluiting DSO op WOW-portaal (Water)
  - Wordt onderschreven door Enexis (Energiesector)
- bij invoering zullen er hick-ups zijn. Dat is niet erg, als er maar voldoende capaciteit is om alle opmerkingen te ontvangen en ze vervolgens snel op te lossen (Water)

- Gemeentelijke beleidsvrijheid om integrale afwegingen te maken versus sectorale wetgeving. Het wordt mijns inziens nog spannend hoe dat gaat lopen. (Agro)
- De demo-omgeving is niet geschikt om mee te oefenen (van een zeer beperkt aantal locaties staan er regels in), er mist ook een duidelijk "tutorial" (filmpje oid) van hoe dat moet (Industrie)
- Hopelijk is het DSO voldoende stabiel om grote hoeveelheden gebruikers tegelijkertijd aan te kunnen (Industrie)
- In de demo-omgeving krijg ik te vaak de melding dat de informatie niet kan worden opgehaald. Niet alleen bij regels op de kaart, óók bij het "help" linkje. Hierdoor lukt het bekend raken met het DSO niet. (Industrie)
- Bij 'regels op de kaart' verschijnen links de geldende regels. Dat is een enorme waslijst (ook als je alleen de regels per thema, bijvoorbeeld externe veiligheid, wil zien). Als adviseur weet ik daar mijn weg wel in te vinden - de industriële bedrijven waar ik voor werk niet (zij stellen hier veel vragen over en hebben hier echt hulp bij nodig). Jammer, dit was toch bedoeld om het makkelijker te maken? (Industrie)
- In de laatste twee maanden voor invoering denk ik dat er een grote bult aan aanvragen binnen gaat komen via het OLO bij gemeenten en provincies. Worden daar voorbereidingen op getroffen? Is er ook extra capaciteit om de "eerste lichter" die gaat aanvragen onder het DSO te ondersteunen? Zowel voor bedrijven als voor overheden? (Industrie)
  - Wordt onderschreven door Enexis. Op basis van de huidige status van het DSO en de onduidelijkheid bij gemeenten is dit wel waar wij op koersen. (Energiesector)
- Actualiteit van kaartgegevens zie ik als een zorgpunt (Afval)
- Wij werken landelijk, het is voor ons problematisch als de lokale regelgeving onvoldoende geborgd is in het DSO. Diffuus taalgebruik kan hierbij voor extra verwarring zorgen. (Energiesector)
  - wordt onderschreven door TenneT (Energiesector)
- Hoe worden onze belangen als belanghebbenden binnen participatie gewaarborgd? Enexis wordt niet gezien als ketenpartner, maar is veelal wel randvoorwaardelijk om gebiedsontwikkeling mogelijk te maken (zonneparken, nieuwbouwwijken, laadinfrastructuur, gasvrij maken van woonwijken etc). Hoe zorgen wij er voor dat ons belang duidelijk wordt voor initiatiefnemers in het DSO, zodat wij tijdig betrokken worden? (Energiesector)
  - wordt onderschreven door TenneT (Energiesector)
  - Wordt onderschreven door Alliander (Energiesector)
- VTH systemen zijn leidend in het geval van het DSO. Alle vergunningen/aanvragen komen daar binnen, er is in de huidige keten geen plek voor andere systemen die ook vergunningen afhandelen. Hierbij worden andere software applicaties buiten spel gezet omdat er geen mogelijkheid is om op het DSO aan te sluiten. (Overig)
- Wij hebben als landelijk netbeheerder geen testomgeving mogen ontvangen. Of en hoe het dan is ingericht met betrekking tot de hoogspanningsverbindingen maakt het moeilijk om hierover een mening te geven. Het is van essentieel belang dat hoogspanningsinfrastructuur voor initiatiefnemers duidelijk zichtbaar is. Hoe wordt dit weergegeven in het DSO? (Energiesector)
- Het werken met meerdere accounts binnen één organisatie en het daardoor moeilijk zoeken naar de juiste aanvragen binnen het DSO. (Energiesector)
- Ten opzichte van onze vorige DSO-pilot was er meer content (maar nog alles behalve volledig !) (Industrie)
- verbeteruggesties (op gebieden waar onze specialisten en dus ook zeker later de MKB-ondernemers op vast liepen) zijn nog steeds niet overgenomen. Dit, terwijl deze van ruim een jaar geleden dateren, 3 keer zijn herhaald bij de daarop volgende DSO-pilots en iedere keer door de DSO pilotbegeleiders als goede terechte verbeteruggesties werden gezien. Dit geeft ons het gevoel dat we op een muur stuiten en dat werkt frustrerend. (Industrie)

- Ten opzichte van onze DSO-pilot in mei jl. was duidelijk dat het DSO nu voor ons meer relevante content bevat. Echter ook bij de proef in december liepen we ook tegen diverse (content)lacunes aan. (Industrie)
- Bijzondere aandacht voor het volgende: wat we vanaf november 2020 constateren is dat er nog geen vragenboom/digitaal hulpmiddel in het DSO zit om te achterhalen wat de algemene brandveiligheidseisen voor een gemiddeld MKB-bedrijf zijn. Toelichting: verreweg de meeste MKB-bedrijven hebben geen vergunningplicht en meestal ook geen meldingsplicht op gebied van brandveiligheid. Via de digitale Regelhulp brandveiligheid kunnen deze brandveiligheidsregels (uit het Bouwbesluit) nu wel op een redelijk MKB-vriendelijke wijze verkregen worden. (Industrie)
- alle content kan wel in het DSO zitten, maar de vraag is vooral of een MKB-ondernemer het er uit krijgt. (Waarbij bij deze MKB-ondernemer vooral niet gedacht moet worden aan: een adviesbureau/verdiener aan Omgevingswet/DSO; een professional op gebied van DSO (bijvoorbeeld een bouwer of ontwikkelaar die de ene na de andere vergunning aanvraagt); of een groter bedrijf met stafmedewerkers). (Industrie)
- Bij het aan 2 projecten tegelijkertijd werken in één sessie werd een probleem geconstateerd dat vermenging van activiteiten plaatsvond. Moet opgelost worden. (Industrie)
- duidelijke waarschuwing vooraf over leges ontbreekt (Industrie)
- legenda omgevingsplan ontbreekt of is iig niet gemakkelijk vindbaar. (Industrie)
- terminologie duidelijker maken. Er staat nu "melding van het Rijk". Vragen van het Rijk: is verwarrend want gemeente is bevoegd gezag (vragen die voortkomen uit rijksregels) (Industrie)
- Termen/ woorden/ werkzaamheden/ activiteiten veranderen: dit moet duidelijker zijn anders weet een ondernemer niet goed wat precies bedoeld wordt, en of hij dat al doet of dat het een wijziging is. (Industrie)
- Maatregelen op maat is als term volkomen onduidelijk. Het gaat om regels voor bedrijven. Het is voor MKB bedrijven de meest gebruikte functie van het DSO. De functie Regels voor Bedrijven moet dan ook meteen zichtbaar in beeld op de startpagina van het omgevingsloket komen te staan (Industrie)
- hoe zwaar wordt het je aangerekend als je een vinkje te weinig zet of iets vergeet? Ziet de behandelend ambtenaar dat? (Industrie)
- Bij het oefenen was het resultaat van maatregelen op maat liefst 220 pagina's. Die moeten niet allemaal worden getoond, maar alleen de regels die van toepassing zijn. Dat is ook het idee van de richtingaanwijzer. De terminologie moet bedrijven meteen iets zeggen, dus niet maatwerkregels. (Industrie)
  - Die 220 pagina's aan getoonde maatregelen bevatten teveel regels die niet alle relevant waren omdat er meer activiteiten in stonden dan daadwerkelijk worden uitgeoefend. Goede vragenbomen ontbreken nog, deze zijn essentieel voor de gebruiksvriendelijkheid van het DSO voor de MKB-er. (Industrie)
- Aanmelden voor een oefenaccount (omgevingsloket-id) ▪ Problemen met wachtwoord acceptatie ▪ Waarom moet je een bestand toevoegen om aan te tonen dat je in het buitenland woont? (Overig)
- Nog veel niet ingevuld waardoor de één loket gedachte niet opgaat voor mkb en daarmee de administratieve last wel erg groot wordt. (bij kruisje moet ondernemer in overleg of anderszins uitzoeken). Aanpassing: Voor het mkb moeten nog veel content/lancunes (met name vragenbomen à la AIM) in het systeem worden gevuld. Een lijst van ontbrekende onderdelen met een planning erachter wanneer wel gereed is nodig. Vragenlijsten die door gemeenten en Rijk moeten worden opgesteld worden node gemist (teveel waarschuwingdriehoekjes dat er geen vragen beschikbaar zijn in het DSO) (Overig)
- De tussen haakjes vermelde woorden (Rijk) en (gemeente) bij het overzicht van aangevraagde activiteiten verwijderen, want scheidt verwarring. (Overig)
- DSO lijkt een combi van bijvoorbeeld tanken en waterstof DSO niet aan te kunnen, ieder wel afzonderlijk, maar de combi maakt het juist klantvriendelijker. (Overig)

- Gewenste vragenbomen om door het DSO heen te komen ontbreken. Deze zouden op zijn minst voor de rijksregels vóór de IWT opgesteld moeten worden en in het DSO moeten komen. (Overig)
- Voor de gemeentelijke regels en de daarbij nog op te stellen vragenlijsten, ontbreekt coördinatie. (Overig)
- Voor onze casus, garagebedrijf dat wil uitbreiden met wasstraat, laadpaal EV, waterstof tankstation, energiebesparing en bodemenergiesysteem te weten wil komen kregen wij uiteindelijk alleen te zien: Wasstraat > Regels uit Bal (excelsheet met 46 rijen). (resultaat uit maatregelen op maat: anders noemen: regels voor bedrijven). (Overig)
- Qua milieu-eisen hebben we nog heel weinig ingevuld, kortom we maken ons zorgen over de hoeveelheid aan milieuregels die uit het systeem komen rollen en tegen welke onvolkomenheden we dan zouden aanlopen) (Overig)
- Vergunningchecker werkt nog niet voor (te) veel activiteiten, maar in de kruismatrix staat vermeld dat er nog aanvullende checkformulieren binnenkort worden uitgerold. VVVV krijgt graag melding als ze dit kunnen testen. (Industrie)
- Door integratie een stap verder dan OLO, AIM en Regels op de kaart. Tot nu toe nog niet ervaren/ beloftes nog niet waargemaakt. Mijn uitgangspunt is "zien is geloven". (Energiesector)

6. Welke goede ervaringen of best practices zou u het DSO / omgevingsloket willen meegeven?

- Ik vraag me af hoe we gebruikers/ondernemers mee kunnen krijgen en niet alleen professionals? (Overig)
- Streef er (t.b.v. blijvend zicht op de fysieke wereld buiten) naar om in omgevingsraakvlakken te denken. Ik gebruik er altijd: Inpassing, Bouw, Bodem, Water, Wegen (6 soorten), Hinder en Privaat. (Overig)
- DSO heeft o.m. de topokaart als ingang: Er kan een gebied voor een activiteit of werkzaamheid worden aangegeven. Het zou mooi zijn als ook de uitwerking van een concrete aanvraag of melding zichtbaar kan worden / blijven op de kaart, zodat je in het hele traject de topografische basis als een soort van ankervlak hebt, waar je vanuit elke positie terug kunt keren. (Bouw installatie infra)
- Kijk goed naar het OLO, hoe werkt dit (dit kennen mensen al) probeer dat wat daarin goed werkt te hergebruiken in het DSO (Water)
- Het huidige Kabel- en Leiding domein irt gemeentelijke lokale regelgeving. (Zakelijke dienstverlening)
  - wordt onderschreven door Volker Wessels Telecom (Ict media communicatie)
- wordt onderschreven door VodafoneZiggo (Ict media communicatie)
- vergunningen check is iets dat goed werkt in het OLO, hoewel bij sommige vragen veel (juridische) tekst staat en het antwoord niet direct te geven is (Water)
- beperkte tijd van inactiviteit is goed, maar soms wat kort (toiletbezoek en kopje koffie en je sessie is weg) (Water)
- OLO, AIM module, Ruimtelijke Plannen en Risicokaart (evenals Signaleringskaart en pDOK viewer) werken prima, wat maakt dat hier niet verder op is doorgebouwd? (Industrie)
- Ik zou verwachten dat ik hier al iets meer te zien zou krijgen van de werking van het DSO... (Bouw installatie infra)
- omdat het DSO voor iedereen toegankelijk wordt, zou het erg logisch zijn om een algemene testsite te openen, zodat alle gebruikers kennis van het DSO opdoen en aan de hand van deze kennis punten aangeven waar verbetering in zou kunnen komen. (Energiesector)
- verzuiling in een integrale sector. (Energiesector)
- Is de relatie met BIM-modellen en de wet kwaliteitsborging uitgewerkt. Ik werk in verschillende gemeenten kunnen ik, mijn collega's/partners en opdrachtgevers rekenen op gestandaardiseerde, uniforme regels en vereisten? (Energiesector)

- Kan ik het DSO ook gebruiken voor vergunningaanvragen afgestemd op de door EZK gestimuleerde en gesubsidieerde Warmte-projecten in verschillende gemeenten? (Energiesector)
- Hoe kan ik mijn opdrachtgevers ervan overtuigen, wanneer het DSO in werking treedt en dat ik er goed mee kan werken (een soort bewijs van kwaliteit?). (Energiesector)
- Volgende keer. (Energiesector)

7. Hebt u een andere dringende vraag over het DSO / omgevingsloket die nog niet aan bod is gekomen?

- Wat verandert er nu precies voor ondernemers? (Overig)
  - ondernemers = containerbegrip. Voor sommigen verandert er niets, voor anderen heel veel. Om goed antwoord te geven is helderheid nodig over welke branche/sector het gaat. In de campagne (3 maanden voor inwerkingtreding van start) proberen we hier duidelijk over te zijn. We lezen goed mee om te bekijken in hoeverre we per branche info op maat kunnen maken (Overig)
  - 3 maanden van tevoren is echt héél kort. Een uitgebreide procedure (en die zijn er veel in de industrie!) duurt 26 weken (= 6 maanden). Daaraan vooraf gaat voorbereidingstijd (wat is het plan, wat is nodig, ...). Effectief moet dus minimaal 9 maanden van tevoren deze campagne starten. Ook wel bekend als: NU. (Industrie)
- Het DSO als technische oplossing is een schakel in het geheel. Hoe zien jullie eigen rol in het bij elkaar brengen van partijen om standaardisatie op inhoud tussen bevoegd gezagen te bevorderen? (Zakelijke dienstverlening)
  - wordt onderschreven door Volker Wessels Telecom (Ict media communicatie)
  - wordt onderschreven door TenneT. Aanleg van een verbinding kan door meerdere gemeenten gaan. Indien zij niet dezelfde regels hanteren kan de aanleg onmogelijk worden gemaakt? (Energiesector)
- hoe zijn straks de graafmeldingen geregeld (al dan niet gerelateerd aan vergunningen) (Water)
- Nu is het uitgangspunt dat 'als er niks veranderd', dan hoeft je nu nog niks met de omgevingswet'. Dat impliceert dat iedereen nu alles op orde heeft. Dat is echter vaak niet zo. Zo zijn er bedrijven/initiatiefnemers die niet alle benodigde vergunningen hebben (denk bijvoorbeeld aan stikstofvergunningen). Hoe gaan we daarmee om? (Agro)
  - Eens, ook voor de industrie geldt dat er niet achter geleund kan worden (ook niet als de zaken wél op orde zijn). (Industrie)
- Bij het uitvoeren van een vergunningcheck: als er wordt aangegeven dat er een opslagtank aanwezig is, dan moet per tank een vragenboom worden doorlopen. Kan dat niet slimmer, want dat is niet altijd nodig. Idem voor een aantal andere categorieën. (Industrie)
- Ik mis een overzicht met de functies die het DSO gaat hebben: welke functies zitten straks in het DSO? (Industrie)
  - Het DSO wordt als totaaloplossing gepresenteerd, maar er zijn een hoop partijen niet aangesloten (ProRail, Staatsbosbeheer etc.). Het moet duidelijk zijn welke partijen nog meer betrokken moeten worden voor het realiseren van werk. (Energiesector)
  - Het DSO wordt gepresenteerd als totaaloplossing van de gemeente als 1 loket. Maar het is voor ons onduidelijk of bijvoorbeeld de AVOI onderdeel wordt van het DSO. (Energiesector)
  - Hoe weten initiatiefnemers welke belanghebbenden er zijn in de omgeving? Is dit uit het DSO te halen? Hoe kan dit geborgd worden? (Energiesector)
  - wordt onderschreven door TenneT (Energiesector)

- wordt er voor een breder opererend bedrijf een andere manier van aanvragen mogelijk gemaakt. Bijvoorbeeld voor de netbeheerders die een groot gebied (meerdere provincies/gemeenten/landelijk) verzorgen.? (Energiesector)
  - Eens, en idem voor bedrijven die voor één project gemeentegrenzen (en/of provinciale grenzen en/of waterschapsgrenzen) overschrijden. Bijvoorbeeld ondergrondse buisleidingen (met pompstations), infra en bedrijven waarbij een deel van de activiteiten op het terrein van een andere gemeente/provincie/waterschap plaatsvindt. (Industrie)
- Komende half jaar iom MKB(-brancheorganisaties) haast maken (zonder kwaliteit te verliezen!) (Industrie)
- Aanpalend goede en tijdige Omgevingswet voorlichting maken vanuit BZK zodat het MKB tijdig (via hun brancheorganisaties; liefst een half jaar van tevoren) gerichte voorlichting over de Omgevingswet krijgt. (Industrie)
- Vanuit de klant gezien -en in het bijzonder gezien vanuit het MKB- ontbreekt het overzicht hoe ver we staan met de ontwikkeling van het DSO bij alle overheden om te komen tot het minimum DSO-niveau zoals vooraf is afgesproken. Nu is het nog teveel hapsnap voorbeelden van onderdelen van het DSO bij specifieke overheden (een bepaalde provincie, waterschap of gemeente) waar iets wel goed functioneert. Maar het DSO moet integraal bij iedere overheid voor iedere MKB-er als een MKB-vriendelijk digitaal loket functioneren. Voor het MKB vriendelijk: - verkrijgen van de algemene regels (op milieu-en brandveiligheidsgebied en andere gebieden (denk o.a. aan APV)); - doen van meldingen (waar de regels meldingen vereisen); - doen van vergunningaanvragen (waar de regels vergunningen vereisen); - zien van de relevante eisen in het omgevingsplan voor het eigen bedrijfsperceel, als ook de relevante bedrijfsomgeving, alsmede lopende wijzigingsverzoeken. (Industrie)
- Systematisch overzicht hoever alle overheden zijn met het vullen en laten functioneren van DSO. (Industrie)
- Wat doet het nu al wel en wat doet het nog niet in het DSO omgevingsloket? (Industrie)
- vertel in jip en janneke taal wat er gaat veranderen (Industrie)
- Kunnen de huidige voorzieningen Olo, Aimonline, regelhulp brandveiligheid vergeleken worden met het DSO aan de hand van voorbeelden? (Industrie)
- waarvoor dient de functie Regels op de kaart en voor wie is die bedoeld? (Industrie)
- Hoe weet je waar je iets in moet dienen? (Industrie)
- Waar en wanneer krijg je een participatievraag? (Industrie)
- we moeten snel duidelijkheid krijgen over de voorlichting (Industrie)
- Rijk moet aangeven hoe de voorlichting wordt geregeld. Aan bedrijven wordt geregeld en hiervoor een tijdplanning maken waarin de branches ook worden meegenomen zodat zij voldoende tijd hebben om zelf kunnen te oefenen met het DSO en ook voldoende tijd hebben om hun eigen achterban adequaat te informeren. Bedrijven moeten een handelingsperspectief krijgen richting datum inwerkingtreding Omgevingswet: bij ontwikkelplannen die passen binnen het huidige bestemmingsplan, is het advies om de aanvraag in te dienen voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet. (Industrie)
- BZK moet schriftelijk aangeven dat als er niks verandert in de bedrijfsvoering van een ondernemer en diens omgeving, die ondernemer niks hoeft te doen als gevolg van de inwerkingtreding van de Omgevingswet. (Industrie)
- Komt er ook nog een optie in het DSO waaruit bijv. blijkt in welke situaties een ondernemer niets hoeft te doen? (Overig)
- Eén loket gedachte? Integratie van andere aanstaande aanpassingen met Omgevingswet: hoe wordt bijv. de aanpassing van de Energiebespaarplicht meegenomen in Omgevingswet? De nadrukkelijke wens is om vanuit de 1-loket gedachte de Energiebespaarplicht te integreren in het DSO zodat de ondernemer hiervoor niet bij andere loketten (RVO) hoeft te zijn. (Overig)
- Alle bevindingen van het bedrijfsleven/MKB zien we graag terug in een lijst voorzien van een planning. Feitelijk zou daarna weer een toets moeten plaatsvinden, omdat we nu oefenen met een nog niet volledig gevuld systeem. (Overig)

- Communicatie / voorlichting ▪ Altijd vergunningcheck uitvoeren ▪ Vrijstellingen! (Overig)
- Hoe vindt de toets aan het bestemmingsplan/omgevingsplan plaats? (Overig)
- Bij het zoeken op waterstof worden 3 werkzaamheden gevonden: 1. brandstof tanken, 2. gevaarlijke stoffen opslaan in verpakking of gasflessen, 3. tankstation: Wat is precies het verschil tussen de eerste en de derde? Moet een ondernemer ze dan allebei selecteren? Mist de ondernemer iets als hij / zij er slechts één selecteert? (Overig)
  - DSO lijkt nu gefocust te zijn op stabiliteit waarbij functionaliteit het onderspit delft maar zo nodig is voor het mkb. O.a. dat er géén uitrol van nieuwe functionaliteiten komt. Als hierdoor de aan het MKB toegezegde gebruiksvriendelijkheid (zelfde serviceniveau als AIM/RP/OLO) niet bereikt wordt, zal de MKB toets niet positief kunnen worden afgesloten. MKB toets nog onvolledig - er moet eerst nog volop getest kunnen worden wanneer de 'lacunes' gevuld zijn. Het mantra 'Eenvoudig en Beter' gaat nog niet op voor het mkb. De MKB-ondernemer zal een dure adviseur moeten inschakelen om te weten te komen wat de algemene regels (op milieu- en brandveiligheidsgebied) zijn die het bedrijf moet naleven, om de meldingen te kunnen doen die de wetgeving af en toe van haar/hem eist, als ook vergunningen te kunnen aanvragen (hoe eenvoudig die vergunningen ook zijn). (Overig)
- Er is een verschil tussen "werkzaamheden" in de Vergunningcheck en de "activiteiten" in de aanvraag. Hoe zit dat? En hoe zorg je ervoor dat de ondernemer de juiste termen bij "werkzaamheden" weet in te voeren? Verbeterpunt: de lijst met werkzaamheden sterk uitbreiden en in overleg met branches samenstellen. (Overig)
- Mag een gemachtigde wijzigingen doorvoeren in een project? (Overig)
- hoe vrijblijvend is participatie? In sommige gevallen (veel impact fysieke leefomgeving) stelt de gemeente het wel verplicht en kan het ontbreken van participatie een afwijzingsgrond zijn voor een aanvraag? (Overig)
- voor de reguliere procedure staan 8 weken. Krijgt ondernemer brief met overzicht en datum waarop besluit wordt verwacht? Het zou handig zijn als dit verduidelijkt wordt met een i-tje. Ondernemer kan dan ook in zijn agenda zetten - over 8 weken eens nabellen (Overig)
- Regels op de kaart: lijkt relevanter voor overheden/rechters (die kunnen er ook in 'tijdreizen') dan voor MKB-ondernemer. (Overig)
- duidelijk aangeven met een 'i-tje' wat bijv. Ruimtelijke plannen volgens Overgangsrecht inhouden - verduidelijken. (Overig)
- Op vele plaatsen ontbreekt toelichtende informatie die voor bedrijven juist context geeft die belangrijk is voor het doornemen van het DSO. Vb. als je een melding heeft de gemeente 4 weken om te reageren met bericht. Dat kan zijn een verzoek om aanvullende informatie, of de melding dat het geen melding is maar een vergunning nodig is. Indien in 4 weken geen bericht dan heeft gemeente stilzwijgend akkoord gegeven. (Industrie)
- Niet voor alle acties in het DSO is registratie nodig. Dat is niet vermeld, dus leidt tot veel onnodig registreren. Actie: Expliciet melden waarvoor registratie wel en niet nodig is. (Industrie)
- Definitie activiteit. Die is operationeel niet duidelijk. Vb. denk aan een systeem/straat: spuitgietmachine met uitneem unit, lopende band, robot die onderdeel toevoegt en robot die inpakt in dozen. Vraag: Is het systeem de activiteit of zijn de onderdelen elk een activiteit? Graag snel duidelijkheid creëren. (Industrie)
- BBL. Vraag: zijn er landelijk verschillen? (Industrie)
- Inloggen lukte tijdens werkplaats niet bij iedereen! Verificatie lukt niet. Graag snel oplossen. (Industrie)
- Wat is de definitie van 'niets verandert bij bedrijf' (en in de omgeving en in lokale regelgeving): dan zou ihkv overgangsrecht door ondernemer niets gedaan hoeven worden? Wanneer is een verandering relevant cq zodanig dat het leidt tot een nieuwe vergunningaanvraag of melding? Als er een kritisch grens wordt overschreden die in de Ow of BAL staat? Die kritisch grenzen moeten dan ook in DSO opgenomen worden. Vb. grenzen in de AIM zijn dus kritische grenzen. Tip aan bedrijven download je profiel in de AIM dan kan je de kritisch grenzen milieu/energie checken. (Industrie)

- De vragenboom van AIM is bekend bij bedrijven. Komt die ook in DSO? (Industrie)
- Wijzigingen door overheden: gemeente, waterschap, provincie, Rijk. Het omgevingsplan en verordeningen zijn dus zeer relevant. Bedrijven moeten dus wijzigingen omgevingsvisies en -plannen goed in de gaten houden! Hoe wordt dit ondersteunt? Door het DSO? Is er een attenderingsservice? (Industrie)
- Meldingen. Er geldt een wachttijd van 4 weken. Dat is relevante informatie die in het DSO vermeld moet worden. (Industrie)
- Participatie. Term aanpassen naar: "Participatie met belanghebbenden" (Industrie)
  - Rechten van aanvrager en gemachtigde: Het bedrijf is altijd de aanvrager. De gemachtigde heeft ook alle rechten. Hoe beheert een bedrijf de eindversie die bij een aanvraag wordt ingediend. Hoe voorkom je dat de gemachtigde ongemerkt voor de aanvrager=bedrijf gegevens wijzigt? (Industrie)
- Voorselecties vergelijkbare bedrijven/ branches: Voor vergelijkbare bedrijven kunnen voorselecties gemaakt worden zodat bijv. een spuitgiet bedrijf de 'selectie spuitgieter' kiest en dan in deze kleinere deelverzameling kan werken waarin de onderwerpen zijn beperkt en waar het kan al voor ingevuld. Het bedrijf kan dan toetsen en aanpassen. (Industrie)
- DSO ziet er gebruiksvriendelijk uit en dat is het ook voor de geteste delen tijdens de werkplaats. Vraag is of dat ook geldt voor de onderdelen van DSO die nog niet gebruiksklaar zijn. (Industrie)
- DSO lijkt zich in haar vragenformulieren in het loket te houden aan wettelijke termen zoals deze zijn beschreven in de Omgevingswet. Bij sommige vragen mag hiervoor meer verduidelijkende tekst komen (na doorklikken) dat gericht is op de leek. Geven van een definitie is ook optie, als dit het niet onduidelijker maakt (niet te juridische definitie). (Industrie)
- Niet duidelijk wat "omgevingsoverleg" is, hier mag meer uitleg over in het loket. (Industrie)
- In de werkplaats is verteld dat de informatiecampagne voor bedrijven pas start 3 maanden voor inwerkingtreding. Wat houdt dit precies in en welke rol hebben de brancheverenigingen? (Industrie)
- De handelingen van een tankstation (b)lijken in dezelfde doelgroep te horen als een verffabrikant. Het is gek om maatregelen op maat aangereikt te krijgen voor een tankstation en agrarisch bedrijf terwijl we verffabrikant zijn. Hoe komt dat? Wellicht kan er in het profiel (van het DSO-account) een branche worden geselecteerd, zodat zij alleen opties krijgt te zien relevant voor de branche. (Industrie)
- Is dit ook werkbaar voor mij??? (Energiesector)
- Het moet sneller over- en inzicht geven, meer kijken vanuit reis van de burgers (grote, midden-grote en kleine) ketenpartners als ontwerpers, bouwers, installateurs, opdrachtgevers, testers, aanvragers, kwaliteitsborgers, beheerders en niet steeds verwijzen naar bevoegde gezagen (geeft gevoel doodlopende straat). (Energiesector)

BIJLAGE 1: VERDELING DEELNAME VERSCHILLENDE STAKEHOLDERGROEPEN

Stakeholders	Percentage
Afval	2%
Agro	1%
Bouw installatie infra	5%
Energiesector	21%
Financiële dienstverlening	0%
Gezondheidszorg/maatschappelijk dienstverlening	0%
Groot/detailhandel	0%
Horeca	0%
Ict media communicatie	6%
Industrie	33%
Natuur en milieu	2%
Onroerend goed	0%
Overheid	1%
Persoonlijke dienstverlening	0%
Programma ADS	0%
Transport logistiek opslag	0%
Water	10%
Zakelijke dienstverlening	3%
Overig	16%
Totaal	100%